LOOP VOOR LANDSCHAP 10KM

10KM
ROUTE 11 km

Introductie

Welkom bij de 10km route van Loop voor Landschap 2026! Volg de rode pijlen en geniet onderweg van heide, bos, vergezichten en volop herfstkleur. Met je deelname draag je bovendien bij aan het Natuurfonds van Landschap Overijssel.

Route gemaakt door

Deze route is gemaakt door Stichting Landschap Overijssel. Word nu Vriend vanaf 2,50 euro per maand en samen maken we Overijssel mooier!

20
26

Landschap Overijssel

Loop voor Landschap 10km

10km

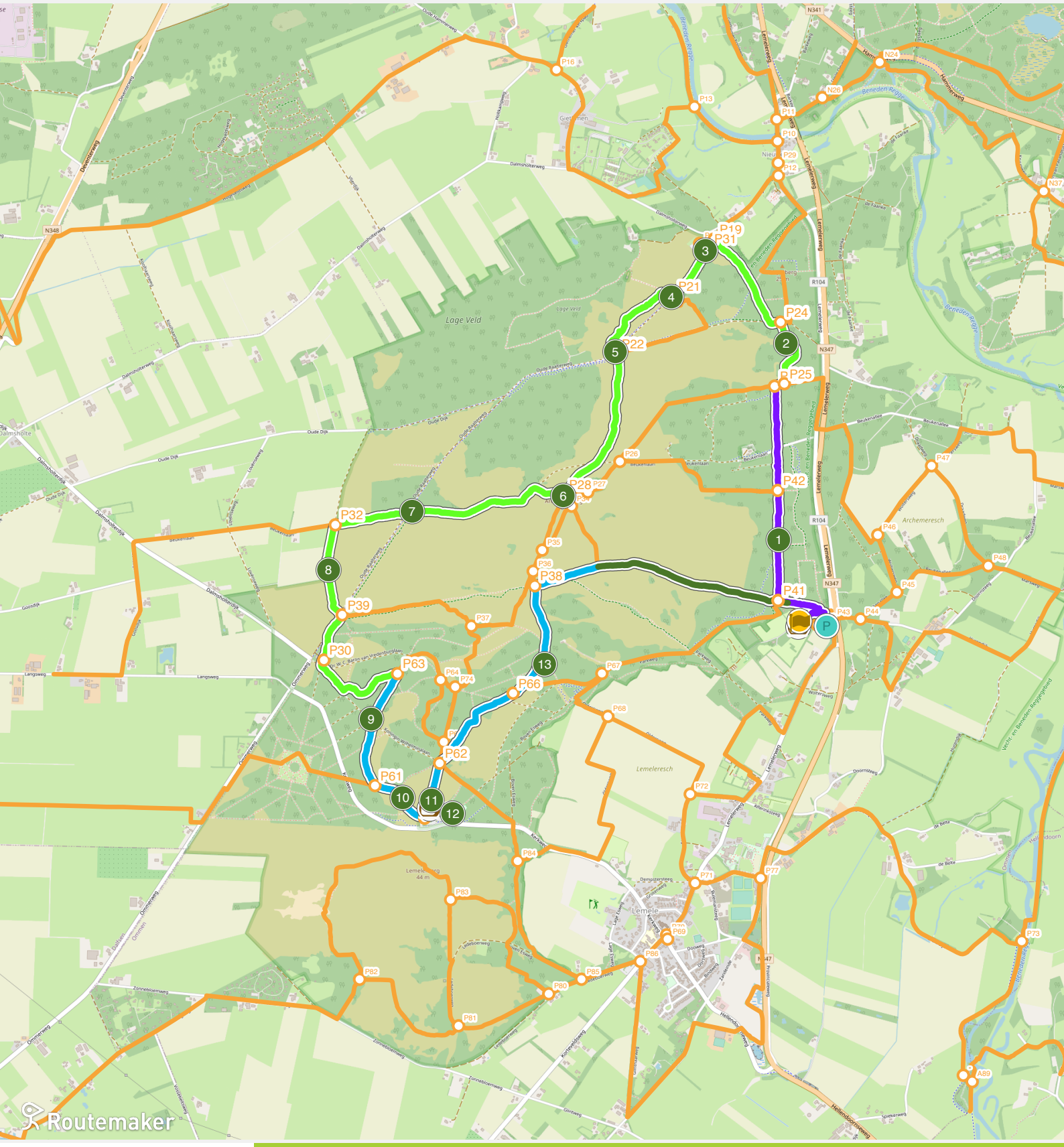

Landschap Overijssel

Loop voor Landschap 10km

Praktische informatie

De route is gemarkeerd met rode pijlen. Er is een pauzeplek bij de schuilhut na 2,7 km met appelsap en krentenwegge. Na 7,5 km ben je bij het Theehuis Lemelerberg, waar ook een WC is. Je kan parkeren bij natuurcamping de Lemeler Esch. Hier starten en eindigen de routes ook en is een EHBO post aanwezig. Aan het einde van de route krijg je een natuurlijke medialle en een proefzakje WandelWol!

Naar de startlocatie

Parkeren kan bij natuurcamping de Lemeler Esch: Lemelerweg 16, 8148 PC Lemele. Hier is een ruime voorraad aan parkeerplekken. De routes starten en eindigen hier.

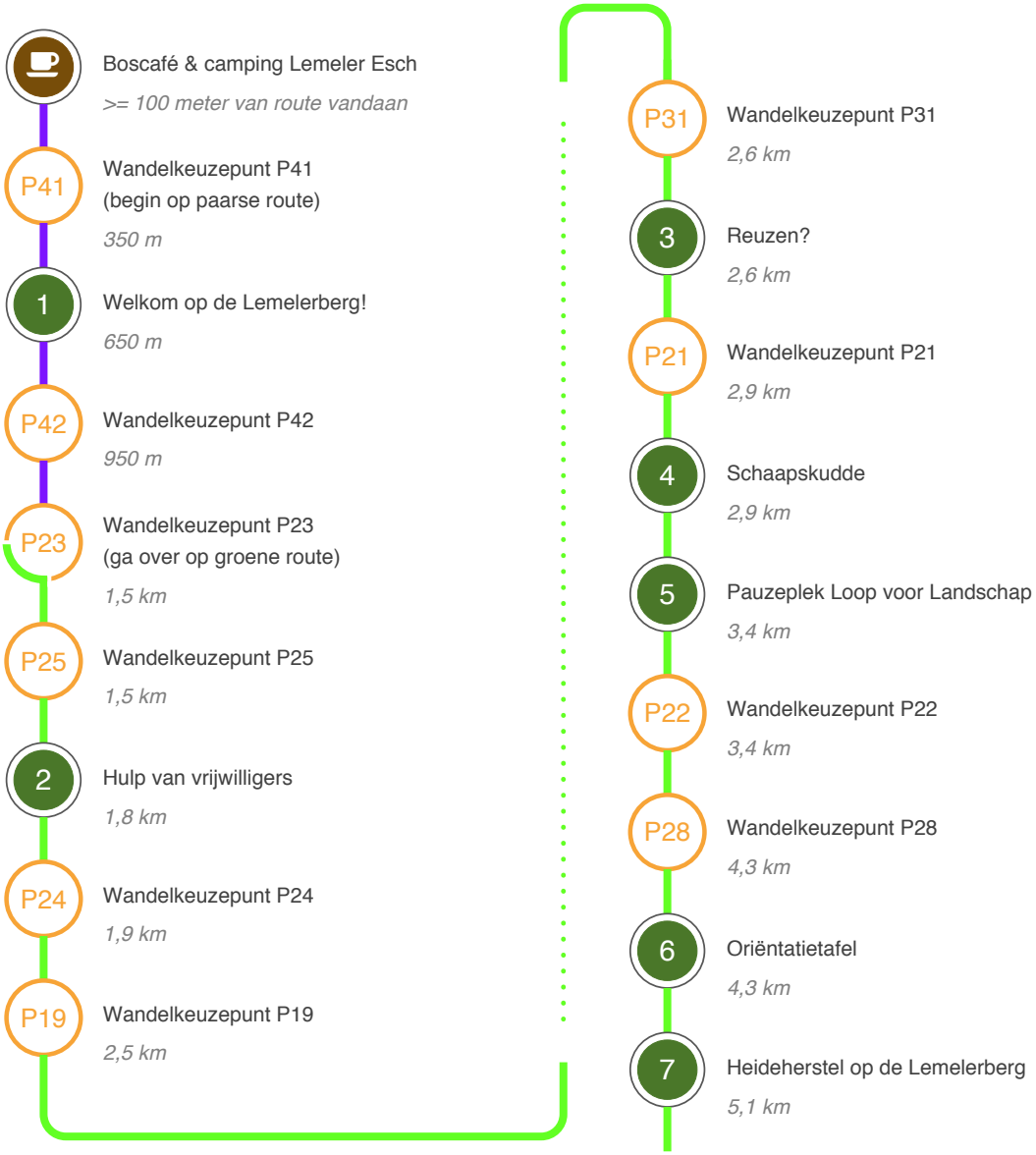

> ontdek meer op de volgende pagina

Vervolg route

- P32 Wandelkeuzepunt P32 — *5,6 km*
- 8 Jeneverbes — *5,8 km*
- P39 Wandelkeuzepunt P39 — *6,1 km*
- P30 Wandelkeuzepunt P30 — *6,3 km*
- P63 Wandelkeuzepunt P63 (ga over op blauwe route) — *6,9 km*
- 9 Lanen met namen — *7,2 km*
- P61 Wandelkeuzepunt P61 — *7,5 km*
- 10 Zandhagedis — *7,7 km*
- P60 Wandelkeuzepunt P60 — *7,9 km*
- Theehuis De Lemelerberg — *7,9 km*
- 11 Park 1813 en Pieter Wattez — *8 km*
- 12 Speelbos — *>= 100 meter van route vandaan*
- P62 Wandelkeuzepunt P62 — *8,2 km*
- P66 Wandelkeuzepunt P66 — *8,7 km*
- 13 Panoramahoogte — *9 km*
- P38 Wandelkeuzepunt P38 — *9,4 km*
- P41 Wandelkeuzepunt P41 — *11 km*

Einde van de route

Loop voor Landschap 10km

11 km

Boscafé & camping Lemeler Esch

Aan de voet van de Lemeler- en Archemerberg vindt u het sfeervolle Boscafé & De Lemeler Esch I natuurcamping. Een mooi startpunt van het wandelnetwerk. Hier kunt u terecht voor koffie, thee, lunch. In de weekenden en tijdens het hoogseizoen ook diner.

https://www.lemeleresch.nl/het-boscafe/
(Boscafe Lemele)

1 Welkom op de Lemelerberg!

Welkom op de Lemelerberg!

Mysterieuze jeneverbessen, prachtige zandvlaktes, eenzame dennen en mooie vergezichten vergezellen je op deze tocht. De schreeuw van de buizerd klinkt hoog boven ons, een roodborsttapuit in de top van een klein struikje. Welkom op de Lemelerberg!

Heide Lemelerberg

Beschermd natuurgebied

Vanwege de hoge natuurwaarden is de Lemelerberg aangewezen als Natura 2000-gebied, een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Doelstelling van Natura 2000 is de soortenrijkdom van planten & dieren te herstellen. Zo willen we voorkomen dat de natuur steeds eenvormiger wordt.

Herstel heide

Zo is in Overijssel de afgelopen 100 jaar bijna 90% van de heide verdwenen waardoor allerlei planten en dieren bedreigd worden met uitsterven. Ook op de Lemelerberg is veel heide verdrongen door bos. Daarom werkt Landschap Overijssel hier aan het herstel van de heide.

https://landschapoverijssel.nl/project/lemelerberg (Meer weten over herstel heide?)

2

Hulp van vrijwilligers

Kudde op de Lemelerberg

Gletsjers

Stel je eens voor, een enorme gletsjer die vol kracht zand en grind voor zich uitdrukt tot een bult van ongeveer 80 meter hoog ontstaat. Dat gebeurde zo'n 150.000 jaar geleden. Zo ontstonden de Lemeleberg en de Archemerberg.

Hoge natuurwaarden

Door de hoogteverschillen heeft dit natuurgebied een bijzonder karakter en belangrijker nog, hoge natuurwaarden voor allerlei planten en dieren, zoals de zandhagedis, het heideblauwtje en de veldleeuwerik.

Vrijwilligers

Bij het beheer van dit natuurgebied, krijgen we hulp van Natuurwerkgroep Archem. De vrijwilligers werken op de Lemeler- en Archemerberg aan het onderhoud van bos en heide. Dankzij deze vrijwilligersgroep blijft de heide een uitgestrekt terrein waar de schapen van onze kudde kunnen grazen!

Help je mee?

Vele handen maken licht werk. Wil jij ook helpen bij het instant houden van dit prachtige en belangrijke natuurgebied? We kunnen altijd hulp gebruiken.

https://landschapoverijssel.nl/lemelerberg (Natuurbeheer Lemelerberg)

https://landschapoverijssel.nl/help-mee-1/vrijwilligerswerk (Vrijwilligerswerk)

3

Reuzen?

Het ontstaan van..

Aan oude verhalen over het ontstaan van de Lemelerberg en de Archemerberg is geen gebrek. Zo woonde er vroeger, volgens de overlevering, in Pruisen (tegenwoordig onderdeel van Duitsland) een familie reuzen.

Zuiderzee dempen

Op een goede dag gaf vader reus zijn zoon opdracht de Zuiderzee te dempen. De jongen pakte een enorme zak, stopte hem vol zand en ging op weg naar de Zuiderzee.

Gat in de zak

Onderweg scheurde de zak en langzaam maar zeker liep al het zand eruit. Vlak bij Lemele merkte de jonge reus dat de zak steeds lichter werd en ontdekte hij het gat. Teleurgesteld schudde hij op die plek ook het laatste zand uit de zak. Het resultaat daarvan is de Lemelerberg.

4

Schaapskudde

Veluwse heideschapen

De schapen van de kudde op de Lemelerberg zijn Veluwse heideschapen. Dit is een zeldzaam huisdierras, waar maar een aantal kuddes van bestaan in Nederland. Ze zorgen onderling voor de instandhouding van het ras. De schaapskooi hier vlakbij, is in de winter hun thuisbasis.

Goed uitgerust

De Veluwse heideschapen doen het prima op de schrale heide. Ze eten de grassen en de jonge boompjes zodat de heide meer ruimte krijgt. Ook zorgen ze voor verjonging van de heide. Foto onder: schaapskudde met herder op de top van de Archemerberg.

In de schaapskooi

In de wintermaanden verblijft de schaapskudde van Landschap Overijssel in de schaapskooi. De ooien en hun lammetjes blijven tot en met maart in en rond de kooi. De lammetjes worden al in februari in de warme kooi geboren.

5

Pauzeplek Loop voor Landschap

Krentenwegge en appelsap

Op deze pauze plek krijg je krentenwegge en appelsap uit eigen boomgaard. Als je het sap lekker vond: aan het van de route zijn pakken te koop! Wist je dat Landschap Overijssel organiseert twee keer per jaar een fruitpersdag organiseert? Houdt daarvoor onze website in de gaten in het najaar.

Appels - Bert-René Birnkman

6

Oriëntatietafel

Uitzichtpunt Archemerberg

Het glooiende landschap van het natuurreservaat de Lemelerberg is ruim 887ha groot en bestaat uit de Lemelerberg (45m) en Archemerberg (78m). De bergen vormen samen een stuwwal die meer dan 150.000 jaar geleden is ontstaan. De oriëntatietafel is een ontwerp van Gerrit Ebbink en geplaatst in 2005.

7

Heideherstel op de Lemelerberg

Heideherstel

Op de Lemelerberg werkt Stichting Landschap Overijssel aan een gezond en sterk heidelandschap. Dit bijzondere en zeldzame landschap staat onder druk. In de afgelopen honderd jaar is zo'n 90 procent van de Nederlandse heide verdwenen.

Waar de berg vroeger voor een derde uit heide bestond, bestaat na de werkzaamheden twee derde uit heide. Er blijft een goede balans tussen bos en heide, met voldoende leefgebied voor dieren die in het bos leven.

Zandhagedis - Jacob van der Weele

Bastaardzandloopkever - Mark Zekhuis

Dit merk je

Tot 2028 wordt op verschillende plekken gewerkt. Dat kan er tijdelijk ingrijpend uitzien, maar de eerste resultaten zijn al goed zichtbaar. Struik- en dopheide, bosbes en pilzegge en jeneverbes komen weer op en krijgen ruimte om te groeien.

Vogels als de nachtzwaluw en de boomleeuwerik keren terug en populaties groeien.

Op verschillende plekken maakt bos plaats voor heide. Zo worden losse heidevelden weer met elkaar verbonden. Planten en dieren kunnen zich daardoor gemakkelijker verspreiden. Voor veel insecten, reptielen en vogels die leven in een open heidelandschap vormt bos namelijk een barrière.

8

Jeneverbes

Jeneverbes

'Dampol'n'

Jeneverbesstruiken houden van arme zandgrond. Op de Lemelerberg groeien ze volop. Deze bedreigde inheemse coniferensoort is in de streek bekend onder de naam 'Dampol'n'. De bes spreekt tot de verbeelding. Zodra de schemer invalt, lijken de struiken beangstigend veel op silhouetten.

Witte wieven

Het spookachtige karakter heeft in het verleden veel mensen schrik aangejaagd. In oude verhalen veranderen de struiken 's nachts in 'Witte Wieven' die over vlaktes zweven en op zoek zijn naar kleine kinderen.

Moeizame voortplanting

Zo traag als een jeneverbes groeit, plant hij zich ook voort. Pas 3 jaar na bestuiving komen er rijpe bessen en die kiemen vrijwel niet. In Nederland heeft de jeneverbes een halve eeuw lang bijna geen kiemplanten voortgebracht. De laatste 10 jaar verschijnen gelukkig weer nieuwe planten.

Fermenteren

Er zijn aanwijzingen dat het kiemproces versnelt als rijpe jeneverbessen eerst door bepaalde vogels worden gegeten en de uitgepoepte zaadjes daarna het spijsverteringskanaal van een muis of ander klein zoogdier passeren; een fermentatieproces.

Rol klimaat

Lang is gedacht dat ook natuurbeheer met plaggen en begrazen het tij zou keren, maar dat is nog niet gebleken. Waarschijnlijk speelt het klimaat een rol bij de kieming.

Jeneverbes - Mark Zekhuis

9

Lanen met namen

Lemelerberg Laan - Henricaphotography

Marketingplan

Zoals je wellicht hebt gezien hebben veel lanen in Park 1813 namen van mensen. Dit was het marketingplan van Dhr Siccema, de initiatiefnemer van het park.

Dit zijn namen van mensen die flink hebben bijdragen aan de aankoop en inrichting van het Park. Hiervoor kregen ze in deze vorm een stuk erkenning en herkenning.

Vernoemen

Als je voldoende geld gaf kon je dus de laan naar iemand vernoemen. Naar jezelf, maar ook naar je vrouw of kinderen.

10

Zandhagedis

Zandhagedis

Als je op zonnige plekken hier een reptielachtige ziet wegschieten in de heide, heb je grote kans dat het de zandhagedis is. Zand of droge hei, dat is waar de zandhagedis van houdt.

Zandhagedis - Mark Zekhuis

Grootste hagedis

De zandhagedis is de grootste hagedis van Nederland. Zijn lengte inclusief staart is ongeveer 16 tot 20 centimeter. Het wijfje heeft donkerbruine flanken met een rij lichte, donkeromrande vlekjes en een lichtbruine rug. De mannetjes hebben groene flanken en buik.

Jager

De zandhagedis jaagt op alles wat beweegt en in zijn bek past. ’s Nachts en als het koud en vochtig is, schuilt hij in een holletje. De wijfjes leggen hun eitjes in het zand, zodat de zon ze kan ‘uitbroeden’. De konijnen zorgen ervoor dat er nog zandige stukken te vinden zijn in dit gebied.

'Eiafzetplekken'

Een speciale groep vrijwilligers van De Vliegende Brigade helpt de zandhagedis een handje en maakt op verschillende plekken 'eiafzetplekken' op de Lemelerberg. En die plekken zijn volop in gebruik! Ben je hier in de zomer? Let dan goed op; je ziet regelmatig zandhagedissen op en langs de paden.

Theehuis De Lemelerberg

Theehuis De Lemelerberg met huisgemaakte appeltaart. Adres: Kerkweg 32, Lemele. Openingstijden: zie website.

https://de-lemelerberg.nl (Website Theehuis Lemelerberg)

11

Park 1813 en Pieter Wattez

Zittende leeuw met panorama 1940-1950 - Oud Ommen

Welkom in Park 1813!

Je staat nu in een Nationaal Vrijheidspark opgericht door de Oranjebond van Orde. In kader van 100 jarig bevrijding van Franse overheersing (in 1813) werd in 1913 besloten om dit park op te richten. Ook wilde de oprichters de polarisatie in de samenleving addresseren.

Het park moest iets zijn waar alle Nederlandsers trots op konden zijn. Een park als verbinding dus! Er moest echter nog wel wat water door de Regge voordat het park er werkelijk lag.

Ontstaan van het Park

Allereerst moest er grond worden aangekocht. Hoeveeld geld daarvoor nodig was? Een quote van de toenmalig directeur van de Oranjebond van Orde geeft een goed inzicht:

"Hoeveel geld er voor de uitvoering noodig is? Wel geen doekjes er om, we schatten zestig á zeventig duizend gulden. Gaat maar na: Aankoop van den (goeden heide-) grond, aanleg van het park, bouw van boschwachters- en een paar arbeiderswoningen en van eene pleisterplaats voor de bezoekers.

Ook afzondering van een kapitaal, groot genoeg, om uit de renten daarvan, gevoegd bij enkele door het park aftewerpen opbrengsten, de onderhoudskosten te bestrijden." - Jhr Johan Hora Siccama van de Harkstede (juni 1913)

Het park zelf moest ook geld opleveren. Dit werd deels gedaan via filantropie (daar hoor je later meer over), maar ook de bosbouw moest opbrengst generen. Het plan werd er zelfs diverse keren voor aangepast. Saaie bosvakken, die wel geld opleverden, werden mooi aangekleed met fraaie soorten.

In het begin was er heide

De Lemelerberg was vrijwel geheel 'woeste grond' in de tijd. Een groot heideveld. De foto hieronder met de - toen nog zittende - Leeuw laat dat goed zien. Voor het park is bosgeplant, dus als beleving, maar ook om het park mee te kunnen betalen. Percelen werden met sparren en dennen beplant.

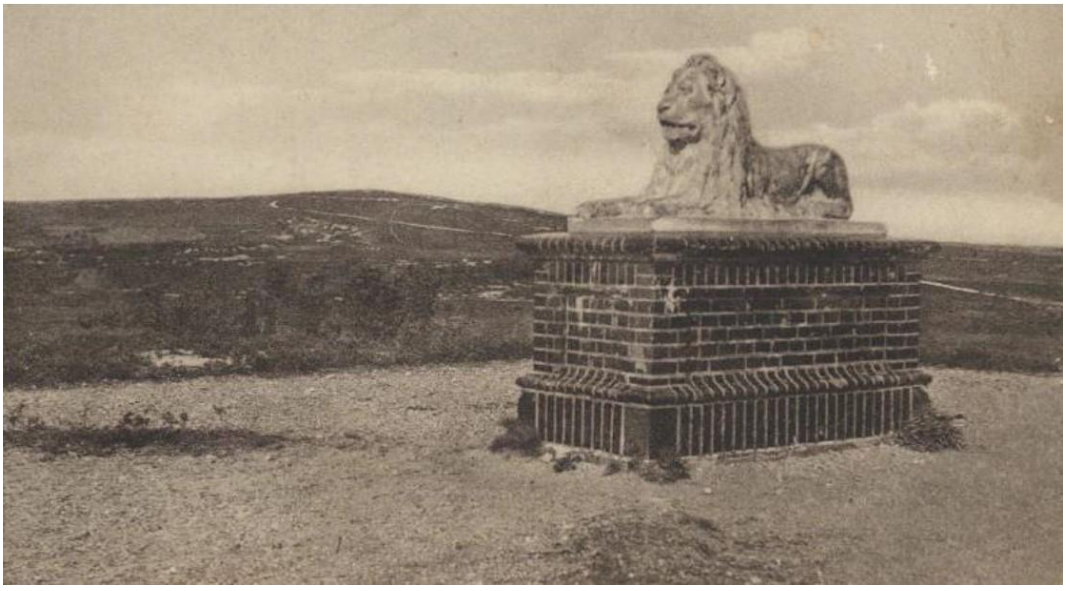

Liggende Leeuw rond 1915 prentbriefkaart - Oud Ommen

Pieter Wattez

Voor het ontwerp van het park werd Pieter Wattez ingehuurd. Een bekende landschapsarchitect die al meer werk in Overijssel had gedaan. Hij maakte een ontwerp van strakke formele lijnen en speelse natuurlijke vormen. Meer hierover later in de route!

Pieter Wattez - Special Collections, Wageningen University & University - Liberary

12

Speelbos

Speelbos

Boven op de Lemelerberg, vlakbij het restaurant, kun je heerlijk spelen in speelbos 'In het hol van de leeuw'. Er is van alles te beleven. Klim naar een hoge boomstoel, zwaai aan de touwen, verstop je in de boomhut of kruip door rioolbuizen.

Hangmatten

Moe van het spelen? In het bos hangen hangmatten waar je lekker in kunt liggen. Het speelbos is leuk voor kinderen van 4 tot 12 jaar.

13

Panoramahoogte

Panoramahoogte - Carin de Cloe

Panoramahoogte

Uitzichtpunten zoals deze waren een kernonderdeel van het Park 1813. Ze zijn op natuurlijke hoogtes geplaatst met allemaal hetzelfde hekwerk dat we overal weer toepassen. Meestal kon je vanaf een panorama als deze ook naar een ander panoramapunt kijken.

Juist vanaf dit punt kon je mooi naar de gekleurde bosrand kijken, die in de herfst op haar mooist was. Soms zelfs nog met een zweem paars van de heide. De bosranden zijn pas recentelijk weer hersteld, dus voordat we die in volle glorie zien moeten we nog even geduld hebben.